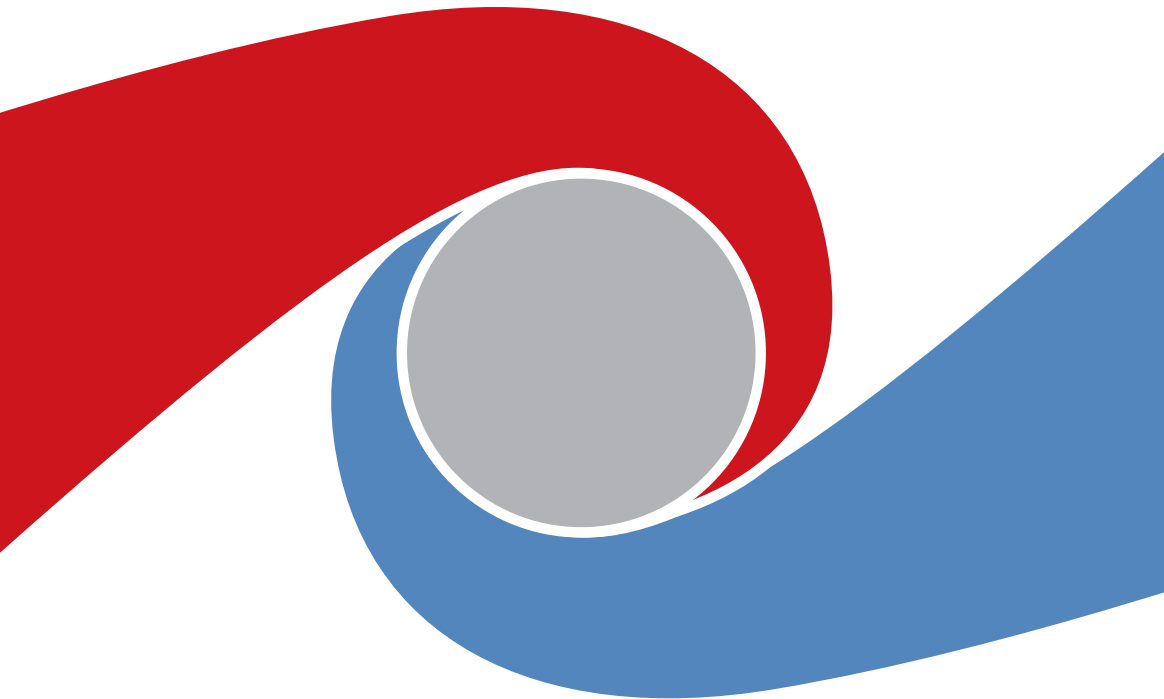

KRIMINALOMSORGEN

Yrkesetiske retningslinjer for kriminalomsorgen

Forord

Kriminalomsorgen er samfunnets straffegjennomføringsapparat.

Etaten utøver derfor betydelig samfunnsmyndighet overfor enkeltindivider. Som alle andre som er en del av samfunnets maktapparat, må denne etaten og alle dens ansatte være seg bevisst denne maktutøvelsen.

Både ved gjennomføring av fengselsstraff, samfunnsstraff og andre reaksjoner vil etatens ansatte måtte komme tett innpå de straffedømte og på vesentlig måte regulere hverdagen deres ved pålegg, direktiver, veiledning, læring og i noen sammenhenger ved tvang. Vi har et lovverk som gir rettslige rammer rundt denne påvirkningen og maktutøvelsen, men de skjønsmessige temaene i lovverket gir stor handlefrihet.

Alle vet at samfunnsmyndighet kan misbrukes, og at enkeltindivider kan bli utsatt for krenkende tiltak. Lovverket og tilsynsordninger er etablert for å unngå dette. Allmennhetens innsyn i etatens virksomhet er også et viktig element for å unngå lukkede kulturer som kan skape sine egne normer for hva som er akseptabelt.

Et viktig virkemiddel for oss "maktutøvere" er holdninger og verdier vi har med oss. I forbindelse med Stortingets behandling av "Stortingsmelding nr 27 Om kriminalomsorgen" ble det også gitt et verdigrunnlag for etaten. Det verdigrunnlaget skal gjelde for all virksomhet i etaten.

Kriminaliteten gir stadig nye utfordringer og kommer til å presse etaten og de ansatte inn i stadig nye etiske dilemmaer, for eksempel ved etablering av svært høyt sikkerhetsnivå. De yrkesetiske retningslinjene skal være et hjelpemiddel for alle ansatte i hverdagen. Det kan de bare bli dersom den etiske bevisstheten i etaten er høy, og dersom ledere og ansatte daglig er opptatt av etikk og dilemmahåndtering.

En takk til tjenestemannsorganisasjonene som var viktige pådrivere for utviklingen av de yrkesetiske retningslinjer for kriminalomsorgens ansatte. Det er vårt felles ansvar å ta dem i bruk – hver dag hele tiden!

Oslo, desember 2005
Kristin Bølgren Bronebakk
ekspedisjonssjef

Yrkesetiske retningslinjer for kriminalomsorgen

De yrkesetiske retningslinjene er et bidrag i utviklingen av kriminalomsorgen. Målet er å ivareta de som soner straff og de tilsatte og derved å bidra til et tryggere samfunn.

Sammen med "Håndbok i yrkesetikk" skal retningslinjene være veivisere i yrkesetiske spørsmål. Håndboken gir et grunnlag for løsning av etiske dilemmaer som ledere og medarbeidere møter i yrket.

De "Yrkesetiske retningslinjer for kriminalomsorgen" er utformet i samsvar med de "Europeiske retningslinjer som vedrører nasjonale yrkesetiske retningslinjer for tjenestemenn som deltar i strafferettslige reaksjoner og tiltak".

Kunnskap og holdninger

For å løse kriminalomsorgens utfordrende, krevende og ofte kompliserte oppgaver, må alle som har sitt virke i kriminalomsorgen holde sine kunnskaper ved like, utvikle dem og være innstilt på å høyne sitt faglige nivå.

Kriminalomsorgens tilsatte skal være troverdige, og vise en tillitskapende framferd i og utenfor tjeneste.

Den enkelte medarbeiders evne til refleksjon og erkjennelse, lytteevne og nysgjerrighet skal utvikles gjennom diskusjoner og arbeid med konfliktløsning i arbeidsmiljøet.

Kriminalomsorgens tilsatte skal være lojale mot virksomhetens mål og planer.

Står kriminalomsorgens tilsatte overfor oppgaver som er i konflikt med egen overbevisning eller faglige integritet, må saken tas opp med overordnet.

Tjenestemennenes forhold til den domfelte eller varetektsinnsatte

Tjenestemenn i kriminalomsorgen har en spesiell utfordring ved at det anvendes tvang innenfor systemet. Sammen med tjenestemennenes oppgave med å legge til rette for en kriminalitetsfri tilværelse etter soning, krever dette en høy bevissthet om etiske problemstillinger.

Den enkelte tilsatte skal medvirke til at den domfelte ikke blir påført tyngre soningsforhold enn det som følger av sanksjonene.

Det må aldri brukes mer makt enn det som er nødvendig i situasjonen.

Tjenestemannen skal gjøre den domfelte / varetektsinnsatte kjent med sine rettigheter og plikter.

Kriminalomsorgens tilsatte skal utføre sitt arbeid slik at det oppleves minst mulig krenkende for den domfelte / varetektsinnsatte, og slik at pårørende ikke krenkes.

Diskriminering skal ikke forekomme.

Kriminalomsorgens tilsatte skal vise respekt for domfeltes / varetektsinnsattes integritet og menneskeverd.

I kontakten med domfelte / varetektsinnsatte skal kriminalomsorgens tilsatte opptre med fasthet og årvåkenhet, og gi omsorg og støtte.

Gjennom sin væremåte skal medarbeiderne vise seg som veiledere og gode eksempler for språkbruk og atferd generelt.

Intim kontakt mellom ansatte og innsatte ikke skal forekomme.

Kriminalomsorgens tilsatte skal aktivt støtte og oppmuntre domfelte / varetektsinnsatte til å ta ansvar for eget liv og bryte med det kriminelle atferdsmønsteret.

Tjenestemennenes forhold til kolleger

Kriminalomsorgens arbeidsoppgaver retter seg mot individer med til dels store følelsesmessige, sosiale og atferdsmessige problemer. Kriminalomsorgens ansatte vil derfor ofte bli stilt overfor utfordringer som kan oppleves tyngende og kompliserte, og som ofte innebærer etiske dilemmaer. Når oppgavene er så vidt store og vanskelige, er det avgjørende viktig at kolleger bryr seg om hverandre og vil støtte, dele erfaringer og gi råd.

Nytilsatte skal bli møtt på en særlig støttende måte for å oppleve trygghet for raskest mulig å bli i stand til å ivareta jobben.

Den kompetansen og de erfaringer den nytilsatte har med seg, skal ivaretas og nyttiggjøres.

Kriminalomsorgens medarbeidere har plikt til å samarbeide, og til å støtte og hjelpe hverandre i løsningen av oppgavene.

Det skal ikke forekomme baksnakking eller støtende handlinger kolleger imellom.

Det er likestilling i kriminalomsorgen.

Seksuell trakassering skal ikke forekomme.

Kriminalomsorgens medarbeidere skal respektere meningsforskjeller.

Eventuell kritikk av kolleger skal rettes til den det angår.

Faglig uenighet/kritikk tas opp i egnede fora.

Tjenestemenn som utsettes for manipulering, mobbing eller traumatiske hendelser skal ha tilgang på faglig bistand for å bearbeide opplevelsen.

Tjenestemennenes forhold til andre

Samarbeid med andre faggrupper blir viktig dersom kriminalomsorgens målsetting om kriminalitetsfri tilværelse for den enkelte straffedømte, skal kunne imøtekommes. Samarbeid med offentlige etater og frivillige organisasjoner, og med pårørende, skal bidra til å etablere det nettverket som den enkelte trenger for å endre livsførsel.

Kriminalomsorgens medarbeidere skal vise respekt for andre faggrupper og deres kompetanse og arbeid.

I kontakten med offentlige og frivillige samarbeidspartnere skal kriminalomsorgens medarbeidere være imøtekommende og vise vilje til engasjement og samarbeid.

Kriminalomsorgen skal søke å etablere samarbeid med alle offentlige instanser som ansees hensiktsmessige i arbeidet med å føre den straffedømte inn i et lovlydig livsmønster.

Pårørende skal behandles respektfullt og om mulig trekkes inn i samarbeidet om den innsattes rehabilitering.

Kriminalomsorgens medarbeidere skal i nødvendig omfang kvalifisere seg til samarbeid med andre faggrupper.

Tjenestemennenes forhold til lover og regler

Tjenestemennene skal respektere og etterleve de lover og regler som gjelder for kriminalomsorgen.

Tjenestemennene skal ikke kritisere gjeldende lov- og regelverk i påhør av domfelte eller deres pårørende.

Ønsker tjenestemennene å påpeke uheldige følger av eksisterende lov- og regelverk, eller komme med forslag til endringer, fremmes saken tjenestevei eller gjennom organisasjonene.

Tjenestemennene må overholde den taushetsplikten de er pålagt.

Ledelsens spesielle ansvar

Leder skal motivere og legge til rette for at den enkelte medarbeider får mulighet til å øke sine kunnskaper, og gis rom for å bruke dem.

Leder skal oppmuntre til livslang læring og personlig utvikling på alle nivåer.

Det bør tilrettelegges for at tjenestemennene får veiledning/bistand fra andre fagpersoner når det er behov for det.

Ved eventuelle brudd på de yrkesetiske retningslinjene

Reglementsbrudd eller brudd på de yrkesetiske retningslinjene skal tas direkte opp med vedkommende av kolleger.

Eventuelle gjentakelser skal rapporteres til overordnet.

Gjør en kollega seg skyldig i grove brudd, skal det øyeblikkelig rapporteres til overordnet.

Yrkesetiske retningslinjer for kriminalomsorgen

Utgitt av Kriminalomsorgens sentrale forvaltning
2. utgave 2005

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer fra:

Kopi- og distribusjonsservice

Postboks 8169 Dep, 0034 Oslo

E-post: publikasjonsbestilling@ft.dep.no

Telefaks 22 24 27 86

Husk å oppgi publikasjonsnummer: G-0310 B

Opplag 2000 eksemplarer

JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENTET